

МОВНО-ЛІТЕРАТУРНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ

УКРАЇНСЬКА МОВА І ЧИТАННЯ

1-2 класи

(авт. Кальчук М. І та ін.)

Пояснювальна записка

Навчальна програма мовно-літературної галузі «Українська мова і читання» для 1-2 класів **педагогічної технології «Росток»** створена на основі Державного стандарту початкової освіти.

Метою початкового курсу мовно-літературної освіти є розвиток особистості дитини засобами різних видів мовленнєвої діяльності, формування ключових, комунікативної та читацької компетентностей; розвиток здатності спілкуватися українською мовою для духовного, культурного й національного самовияву, послуговуватися нею в особистому й суспільному житті, у міжкультурному діалозі; збагачення емоційно-чуттєвого досвіду, розвиток мовленнєво-творчих здібностей.

Досягнення визначеної мети передбачає реалізацію таких **завдань**:

- формування в здобувачів освіти мотивації вивчення української мови як мови державної, враховуючи їх вікові особливості;
- виховання позитивного емоційно-ціннісного ставлення до української мови, читання, дитячої книжки, прагнення вдосконалювати своє мовлення;
- розвиток образного і логічного мислення, мовлення, уяви, інтелектуальних і літературно-творчих здібностей школярів, їх пізнавальних інтересів;
- формування повноцінних навичок читання і письма;
- розвиток уміння брати участь у діалозі, інсценізаціях, створювати короткі усні й письмові монологічні висловлювання;
- формування вмінь працювати з різними видами та джерелами інформації;

- ознайомлення здобувачів освіти з дитячою літературою різної тематики і жанрів, формування прийомів самостійної роботи з дитячими книжками;

- формування вмінь опрацьовувати тексти різних видів (художні, науково-популярні, навчальні, медіатексти);

- дослідження мовних одиниць і явищ, опанування початкових лінгвістичних знань і норм української мови;

- залучення школярів до практичного застосування вмінь з різних видів мовленнєвої діяльності в навчальних і життєвих ситуаціях.

Відповідно до зазначених мети і завдань освітньої програми мовно-літературної галузі «Українська мова і читання») для 1-2 класів технології «Росток» виділено такі змістові лінії: «Взаємодіємо усно», «Читаємо», «Пишемо. Взаємодіємо письмово», «Досліджуємо медіа», «Досліджуємо мовні явища».

Змістова лінія «**Взаємодіємо усно**» спрямована на формування в молодших школярів умінь сприймати, аналізувати, оцінювати, перетворювати, інтерпретувати й оцінювати усну інформацію та використовувати її в різних комунікативних ситуаціях, спілкуватися усно з іншими людьми в діалогічній і монологічній формах заради досягнення певних життєвих цілей.

□ Навчання за цією лінією спрямоване на розвиток умінь здійснювати такі види мовленнєвої діяльності, як **слухання-розуміння (аудіювання)** та **говоріння** (що, у свою чергу, є чинниками формування таких видів мовленнєвої діяльності, як читання та письмо, а також інформаційно-комунікаційної, громадянської, соціальної, культурної та інших компетентностей). Для цього використовуються різноманітні методи та прийоми, забезпечується систематичний контроль за сформованістю відповідних умінь.

Передбачено збільшення лексичного запасу, ускладнюється граматичний лад мовлення, розширюється тематика й поглиблюється логіка міркувань у

висловлюваннях, що пропонуються для слухання. Відповідно поступово підвищуються вимоги до швидкості, точності сприйняття усного мовлення, розуміння прослуханого, уміння зосереджувати довільну увагу протягом більш тривалого часу. Усе це обумовлює необхідність постійно удосконалювати навичку **аудіювання**. Здобувачі освіти вчаться стежити за розвитком думки: помічати в тексті слова, найбільш важливі для розуміння висловлювання, усвідомлювати значення загального тону, тембру, темпу, сили голосу.

Робота над побудовою діалогічних і монологічних висловлювань здійснюється на основі побаченого або почутого. Необхідною умовою навчання побудови висловлювань є наявність комунікативного мотиву. Мовленнєвий розвиток здобувачів освіти відбувається під керівництвом учителя (робота у парі з однокласником або в малій групі), а також самостійно, що залежить від мети уроку, навчального завдання, інтересу та ступеня підготовленості молодших школярів.

З метою створення мовленнєвих ситуацій, які спонукають їх до говоріння, під час організації мовленнєвої діяльності широко застосовуються дидактичні казки, використовуються сюжетно-рольові ігри. Специфіка роботи з казками (слухання, переказування, інсценізація, складання власних казок) створює сприятливі умови для розвитку усного мовлення, а спілкування здобувачів освіти у процесі підготовки до інсценізації казок виробляє культуру спілкування.

Змістова лінія «**Читаємо**» передбачає формування в молодших школярів повноцінної навички читання, умінь самостійно вибирати й опрацьовувати літературні тексти різних видів, дитячі книжки, висловлювати своє ставлення до прочитаного, сприймати художній текст як засіб збагачення особистого емоційно-чуттєвого, соціального досвіду, користуватися раціональними прийомами пошуку потрібної інформації в різних джерелах, працювати з інформацією в різних форматах, застосовувати її в навчально-пізнавальних, комунікативних ситуаціях, практичному досвіді.

У змістовій лінії «Читаємо» виокремлено інтегрований курс «Навчання грамоти: читання» в 1 класі¹.

Змістова лінія «Читаємо» передбачає одночасно як формування повноцінної навички читання в здобувачів освіти, які не читають або лише починають читати, так і розвиток навички читання у «читаючих» першокласників, тобто таких, які вже вміють читати. Вони під час читання розвивають уміння сприймати та аналізувати текст, оцінювати прочитане та перетворювати інформацію, уявляти, мислити творчо та брати участь в інсценізації прочитаного.

Змістом інтегрованого курсу враховано читацький досвід та літературну картину світу, що були сформовані в дитини до початку навчання у 1-му класі, на етапі дошкільної освіти.

Правильно організований художньо-естетичний та мовленнєвий розвиток старших дошкільників засобами художньої літератури, навчання елементів грамоти, досвід слухання 6-річною дитиною читання художніх творів старшими сприяє виникненню інтересу до книги, розширює читацький кругозір, стимулює бажання навчитися читати. Крім того, з перших днів перебування здобувача освіти в школі невміння читати може створювати певний психоемоційний дискомфорт: не можна прочитати назву книжки, підпис малюнка чи казкових героїв, заголовок на шкільному плакаті або стенді тощо. Тому навчитися читати стає однією з перших потреб першокласників, тим більше, що багато з них знають букви і вже робили перші кроки в навчанні читання. У такій ситуації у вчителя виникає необхідність навчити здобувачів освіти читати більш швидким темпом, виходячи з їх інтересів та можливостей.

¹ Освітня програма для інтегрованих курсів «Навчання грамоти: читання» та «Навчання грамоти: письмо» педагогічної технології «Росток» реалізується на уроках читання й письма з використанням міжпредметних зв'язків (образотворче та музичне мистецтво, трудове навчання, інформатика тощо).

Особливістю навчальної програми інтегрованого курсу «Навчання грамоти: читання» педагогічної технології «Росток» є оптимізація процесу формування навички читання в першокласників відповідно до індивідуальних можливостей та інтересів дітей 6-річного віку, що надає можливість першокласникові вільно себе почувати в будь-яких життєвих ситуаціях вже у перші місяці перебування в школі, самостійно знайомитися з дитячою книгою.

Читання – складний психофізіологічний процес, який здійснюється завдяки взаємодії декількох механізмів, серед яких провідну роль грають зоровий, мовленнєво-руховий, мовленнєво-слуховий та смисловий. Оскільки знання букв (зорове розпізнавання графічних елементів) є тим фактором, без якого не можна навчитися читати, програмою передбачено такий порядок формування навички читання:

- запам'ятовування букв голосних звуків (а, е, є, і, и, ї, у, ю, я);
- читання сполучень букв, що позначають голосні звуки;
- вивчення літер приголосних звуків відповідно до алфавітного порядку букв; читання складів, утворених із букв голосних та приголосних звуків (різні способи поєднання);
- читання слів та речень;
- читання текстів.

Новизна навчальної програми інтегрованого курсу «Навчання грамоти: читання» педагогічної технології «Росток» полягає у широкому використанні механізмів наочного, зорового запам'ятовування складів з використанням ігрових прийомів та у відсутності зв'язку читання із процесом навчання письма.

Завдання реалізації інтегрованого курсу «Навчання грамоти: читання»:

- зробити процес навчання читання легким і цікавим, враховуючи вікові особливості шестирічних першокласників;

- прискорити процес формування вміння правильно, усвідомлено та виразно читати складами та словами.

Період навчання читання складається з таких **етапів**:

1. Загальнозорієнтовувальний. Здобувачі освіти отримують загальні уявлення про те, що читання є важливим винаходом людства, яке є основною формою пізнання навколишнього світу. Читання – мовленнєва діяльність людини. Роль вміння читати в житті школярів і дорослих людей.

2. Початковий: удосконалення вміння читати складами та цілими словами:

- вивчення букв, на позначення голосних звуків; читання букв, на позначення голосних звуків та буквосполучень двох голосних (наприклад: *ао, ае, оа, еа...*);

- вивчення букв приголосних звуків (за алфавітним порядком); читання складів (прямих та обернених) з буквами алфавіту (наприклад: *ба, аб*);

- читання складів та знаходження їх у словах;

- читання складів із злиттям двох чи трьох букв, на позначення приголосних (*ска, стра* та ін.);

- конструювання і читання слів з вивченими складами.

3. Формувальний: удосконалення вміння читати плавно складами та цілими словами:

- формування вміння читати прості слова складами;

- формування вміння читати слова без поділу на склади;

- формування вміння читати слова та прості речення в українських народних казках: «Колобок», «Рукавичка», «Колосок» та ін.;

- практичне ознайомлення з розділовими знаками: крапка, знак питання, знак оклику, кома.

4. Основний: удосконалення вміння читати цілими словами:

- розвиток вміння правильно та усвідомлено читати речення;

- розвиток вміння читати виразно речення та тексти;

- формування й удосконалення читацької навички (усвідомленості, правильності, виразності, швидкості).

Змістова лінія **«Пишемо. Взаємодіємо письмово»** спрямована на формування в молодших школярів повноцінної навички письма, вміння висловлювати свої думки, почуття, ставлення та взаємодіяти з іншими людьми в письмовій формі, виявляти себе в різних видах мовленнєво-творчої діяльності.

□ У змістовій лінії **«Пишемо. Взаємодіємо письмово»** виділено **інтегрований курс «Навчання грамоти: письмо» в 1 класі.**

Серед багатьох проблем початкової школи однією з найбільш гострих і актуальних є формування графіки письма у шестирічних першокласників.

Враховуючи загальні фізіологічні особливості сучасних дітей (слабкість моторики руки) та тенденції в їх психоемоційному розвитку, пропонується проводити засвоєння написання букв за *генетичним методом*.

Генетичний метод має такі особливості: малі та великі літери українського алфавіту поділені на групи за подібністю їх елементів; письмо букв відбувається на основі генезису, тобто утворення кожної наступної літери здійснюється шляхом приєднання нового елемента до попередньої букви або до головного елемента, що лежить в основі нової групи букв; написання літер вивчається за порядком всезростаючих труднощів – від легшого до важчого. Цим, власне, і визначається актуальність розробки нової програми.

Працюючи з ліворукими здобувачами освіти (якщо такі є в класі), вчитель повинен застосовувати особливу методику навчання письма, не переучуючи їх писати правою рукою.

Завдання уроків письма полягають у тому, щоб:

- формувати у шестирічних першокласників необхідні практичні уміння і навички, зокрема, підготувати руку до письма; навчити їх користуватися письмовим приладдям; уміти каліграфічно писати склади, слова та речення з вивченими буквами; координувати каліграфічні навички,

формуючи початкові вміння ритмічного безвідривного письма в межах можливого; навчити їх правильного, каліграфічного та швидкого письма в зошитах і на дошці;

- дати молодшим школярам елементарні відомості з історії виникнення та розвитку письма;
- здійснювати національно-патріотичне виховання, формувати патріотично настроєну, творчу особистість, здатну любити красу;
- виробляти мотивацію у навчанні письма.

Навчання письма поділяється на **три періоди: підготовчий** – підготовка руки до оволодіння письмом, письмо елементів букв; **основний** – письмо літер українського алфавіту; вивчення основних з'єднань букв; письмо слів, речень; **корекційний** – удосконалення письма букв, слів, речень, текстів.

Завданням підготовчого періоду є підготовка руки дитини до оволодіння письмом, розвиток координації м'язової пам'яті.

У підготовчий період здійснюється формування і розвиток таких умінь:

- правильно розташовувати на столі (парті) письмове приладдя;
- правильно сидіти за партою під час письма, тримати ручку чи олівець у руці, зошит – на парті;
- орієнтуватися на сторінці зошита (знаходити основний рядок, верхню, нижню, похилу й міжрядкову лінії);
- формувати правильні рухи рукою під час письма в рядку та одночасно контролювати графічні дії;
- обводити контури предметних малюнків та заштриховувати їх різними лініями, подібними до елементів літер;
- писати основні та додаткові елементи великих і малих букв;
- дотримуватися гігієнічних правил письма.

Завдання основного періоду – це навчання правильного письма літер алфавіту шляхом поділу їх на групи від найлегшого начерку до

найскладнішого, поєднання букв українського алфавіту, написання слів та речень.

Ознайомлення здобувачів освіти зі способами сполучень літер відбувається в процесі навчання писати букви.

Усі малі та великі літери українського алфавіту поділено на 8 груп.

Малі букви

Перша група – **і, ї, у, й, ш** – букви складаються в основному з короткої прямої похилої лінії із заокругленням унизу праворуч та окремих додаткових елементів;

друга – **ц, щ, у** – літери в своїй основі мають коротку пряму похилу лінію із заокругленням унизу праворуч із додаванням петель;

третья – **г, п, т, р** – основним елементом цих букв є коротка пряма похила лінія із заокругленням угорі ліворуч, унизу – праворуч;

четверта – **н, ч, к** – у своєму складі мають коротку пряму похилу і коротку горизонтальну лінії, коротку пряму похилу лінію із заокругленням унизу праворуч та додаткові елементи;

п'ята – **л, м, г** – в основі їх є похила лінія із заокругленням унизу ліворуч;

шоста – **я, ь, о, а, ю, б, ф** – до складу цих букв входять малі овали з поєднанням окремих елементів;

сьома – **с, є, е, х, ж** – складаються в основному з малих півовалів;

восьма – **в, д, з** – у своїй основі мають малі овали та півовали, довгу пряму похилу лінію із петлею вгорі або внизу.

Великі букви

Перша група – **І, Ї** – в основному складаються із довгої прямої похилої лінії із заокругленням унизу ліворуч та штрихом угорі зліва;

друга – **И, Й, Ш, Ц, Щ, Ч** – у своєму складі мають в основному довгу пряму похилу лінію із заокругленням угорі ліворуч та внизу – праворуч ;

третья – **У, Н, К** – складаються в основному із довгої прямої похилої лінії із заокругленням унизу ліворуч, штрихом угорі зліва та окремих елементів;

четверта – *Л, М, А, Г* – основним елементом їх є довга пряма похила лінія із заокругленням унизу ліворуч і праворуч;

п'ята – *Г, П, Т* – до складу їх входять довга пряма похила лінія із заокругленням унизу ліворуч і праворуч, а також прямої горизонтальної лінії із заокругленням зліва вниз;

шоста – *Я, О, Ю, Ф* – основним елементом їх є великі овали, довгі прямі похилі лінії із заокругленням унизу ліворуч та праворуч;

сьома – *С, Є, Х, Ж, З, Е* – в основі їх є великі півовали;

восьма – *Р, В, Б, Д* – складаються в основному з півовалів, довгої прямої похилої лінії із заокругленням унизу ліворуч та петлею.

Під час основного періоду проходить формування і розвиток таких умінь:

- правильно називати літери алфавіту та усвідомлювати їх написання за допомогою тактильних рецепторів дитячої руки, використовуючи при цьому прийом дотику до букв (із наждачного паперу чи ліпленням із пластиліну та ін.) та порівняння їх з друкованими;

- уточнювати правильне написання букви та її елементів шляхом «письма» у повітрі;

- каліграфічно писати літери, слова та речення у зошитах з похилою лінією;

- правильно поєднувати букви;

- писати під диктовку букви, склади, слова, речення, невеликі тексти;

- записувати рукописними буквами друковані склади, слова.

Після вивчення букв здобувачі освіти мають можливість себе спробувати у найпростішій писемній практиці: підписувати малюнки чи предмети, утворювати нові слова з добавлянням чи заміною літер, висловлювати свої думки, почуття окремими словами та реченнями.

Завданням корекційного періоду є закріплення набутих умінь і навичок та корекція каліграфічних помилок шляхом індивідуальної, парної та групової роботи, надання вчителем індивідуальної допомоги у відпрацюванні навичок каліграфічного письма.

Молодші школярі вдосконалюють уміння записувати рукописними буквами друковані слова, прості за будовою речення та невеликі тексти.

Навчання в першому класі завершується пропедевтичним вивченням української мови з метою отримання загальних знань про мову і мовлення.

Проводячи роботу з формування писемного мовлення в здобувачів освіти, здійснюється заохочення їх записувати свої думки та враження в доступній формі, створюючи творчий продукт (наприклад: власні міні-книжечки тощо).

Змістова лінія «**Досліджуємо медіа**» передбачає формування в них умінь аналізувати, інтерпретувати, критично оцінювати інформацію в медіатекстах та використовувати її, створювати прості медіапродукти.

Змістова лінія «**Досліджуємо мовні явища**» спрямована на аналіз молодшими школярами мовних одиниць і явищ з метою опанування початкових лінгвістичних понять, норм літературної вимови та правил українського правопису, на формування в них умінь послуговуватися українською мовою в усіх сферах життя.

□ Здобувачі освіти одержують початкові уявлення про мову як засіб спілкування, пізнання, впливу; про існування у світі різних мов, про державну мову та інші мови, якими послуговуються в Україні.

Завданнями реалізації змістової лінії «Досліджуємо мовні явища» є:

- отримання загальних уявлень про мову як засіб спілкування;
- вивчення українського алфавіту;
- удосконалення графічних навичок письма;
- пропедевтичне формування знань про одиниці різних мовних рівнів (звуки мовлення, слова в їх лексичному і граматичному значеннях, речення, текст);
- формування початкових умінь орфографічно правильно писати слова, вживати пунктуаційні знаки;
- розвивати вміння користуватися мовними засобами відповідно до норм літературної мови (орфоепічних, лексичних, граматичних).

Змістова лінія «Досліджуємо мовні явища» характеризується практичною спрямованістю, яка виявляється і в тому, що навчальні досягнення здобувачів освіти 1 – 2 класів з мови оцінюються не стільки за обсягом знань з мови, скільки за мовними вміннями: будувати речення, різні за інтонацією, структурою та метою висловлювання; правильно утворювати форми слова і будувати словосполучення; дотримуватися норм лексичної сполучуваності, вимови, наголошування слів.

Важливими навчальними вміннями молодших школярів, які перевіряються з діагностичною метою, є вміння списувати з друкованого тексту та вміння співвідносити фонетичний і графічний образи слова, ділити слова на склади, визначати наголошений склад, позначати звуки слова відповідними буквами без їх пропусків, замін, вставлянь і переставлянь.

Важливою складовою навчання мови є *формування навичок письма*. Необхідно навчати писати охайно та розбірливо; швидкість письма має задовольняти навчальні потреби здобувачів освіти з урахуванням їхніх індивідуальних особливостей. Робота з навчання письма передбачає формування у них культури оформлення письмових робіт (відступ від попередньої роботи чи від верхнього краю сторінки, розташування на рядку заголовка, дотримання абзаців, полів, охайність підкреслень, виправлень та ін.).

Реалізація змісту навчання української мови і читання *передбачає загальнокультурний розвиток здобувачів освіти і підготовку їх до життєдіяльності в українському суспільстві*, характерною особливістю якого є полікультурність та багатонаціональність. Засобами загальнокультурного розвитку виступає використання в процесі навчання народознавчого матеріалу, текстів історичної та морально-етичної тематики, інформації про відомих українців минулого і сьогодення, підготовка та залучення молодших школярів до проведення свят і обрядів, ознайомлення з історією їх виникнення. З метою формування культури поведінки в сім'ї доцільно ознайомлювати з українськими традиціями в родинних стосунках.

Підготовка до життя в українському соціумі передбачає також засвоєння ними назви рідної держави та її столиці, ознайомлення з державними символами України, усвідомлення значення державної мови, виховання патріотичних почуттів, шанобливого ставлення до інших націй, які проживають в Україні, та їхніх мов.

Для забезпечення успішної адаптації в шкільному середовищі дітей потрібно вчити спілкуватися з однокласниками, іншими дітьми та дорослими, вправляти їх у виконанні соціальних ролей: читача бібліотеки, учасника різноманітних культурних заходів тощо. З цією метою слід використовувати відповідні навчальні тексти, складати діалоги на різноманітну тематику та ін.

У навчальній програмі визначено вимоги до очікуваних результатів навчання здобувачів освіти, вказано відповідний зміст.

Змістові лінії реалізуються через такі інтегровані курси і навчальні предмети:

1 клас – інтегровані курси «Навчання грамоти: читання» та «Навчання грамоти: письмо».

2 клас – навчальні предмети «Українська мова», «Читання».

1 клас

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	Зміст навчання
Змістова лінія «Взаємодіємо усно»	
<p>Здобувач освіти: з увагою <i>сприймає</i> усні репліки співрозмовника, <i>доречно реагує</i> на них; <i>виконує</i> навчальні та ігрові дії відповідно до прослуханої інструкції; <i>слухає й розуміє</i> коротке монологічне висловлювання; <i>відповідає на запитання</i> за змістом прослуханого (<i>хто? що? де? коли? як?</i>); <i>розповідає</i>, про що мовиться в тексті, який прослуховувався; <i>складає запитання</i> за змістом прослуханого тексту чи іншим джерелом інформації, <i>відповідає</i> на запитання;</p>	<p>Сприймання усної інформації.</p> <p>Аналіз та інтерпретація (розкриття змісту) почутого.</p> <p>Оцінювання усної інформації.</p> <p>Побудова запитань і відповідей на них за прослуханим чи прочитаним текстом,</p>

<p><i>ділиться</i> своїми почуттями та емоціями від почутого;</p> <p><i>розповідає</i>, що зацікавило в усному повідомленні;</p> <p><i>відтворює</i> за ролями (з учнями або вчителем) діалог із прослуханих казок, розповідей;</p> <p><i>вступає</i> в діалог на теми, які викликають зацікавлення;</p> <p><i>самостійно формулює</i> репліки (запитання) до співбесідника за змістом попередньо підготовленої короткої розмови на добре знайому тему;</p> <p><i>уважно слухає</i> співрозмовника й <i>адекватно відповідає</i> на його запитання;</p> <p><i>користується</i> формулами мовленнєвого етикету в ситуаціях навчального та побутового спілкування (вітання, прощання, вибачення, подяка, звернення з проханням);</p> <p><i>дотримується</i> правил спілкування з людьми різного віку;</p> <p><i>використовує</i> відповідно до ситуації спілкування несловесні засоби (жести, міміка тощо);</p> <p><i>регулює</i> дихання, силу голосу і темп мовлення у процесі спілкування;</p> <p><i>повторює</i> услід за вчителем зразок зв'язного висловлення (обсягом 2-3 речення) зі збереженням його змісту та інтонаційних особливостей;</p> <p><i>переказує</i> знайому казку, короткий прослуханий текст з опорою на подані малюнки, словосполучення, запитання, план;</p> <p><i>самостійно будує</i> коротке зв'язне висловлення за поданим початком, малюнком (ілюстрацією, серією малюнків), на основі прослуханого тексту або випадку з життя.</p>	<p>малюнком, діафільмом, навчальною ситуацією у класі тощо.</p> <p>Виокремлення інформації.</p> <p>Аналіз та інтерпретація усної інформації.</p> <p>Практичне оволодіння діалогічною формою мовлення, етикетними нормами культури спілкування.</p> <p>Використання словесних і несловесних засобів під час представлення своїх думок.</p> <p>Регулювання власного емоційного стану.</p> <p>Сприймання, оцінювання, аналіз і відтворення інформації.</p> <p>Сприймання, оцінювання, аналіз і перетворення інформації.</p> <p>Побудова висловлювань..</p> <p>Створення усних монологічних висловлень</p> <p>Загальні уявлення про читання як основну форму пізнання навколишнього світу та мовленнєву діяльність людини. Роль уміння читати у житті школярів і дорослих людей.</p> <p>Сприймання усної інформації.</p>
<p>Змістова лінія «Читаємо»</p>	
<p>Загальнозорієнтувальний та початковий етапи</p>	
<p>Здобувач освіти:</p> <p><i>усвідомлює</i> значимість читання для пізнання навколишнього світу, для розвитку мовленнєвої діяльності;</p> <p><i>називає</i> букви, що позначають голосні звуки (<i>а, е, и, о, у, і, є, ю, я, ї</i>);</p> <p><i>розпізнає</i> букви, що позначають голосні звуки в складах, словах;</p> <p><i>швидко читає</i> сполучення букв, що позначають голосні звуки (<i>ао, ае, оа, еа</i> та ін.);</p>	<p>Усвідомлення значимості читання.</p> <p>Формування і розвиток навички читання букв, що позначають голосні звуки (<i>а, е, и, о, у, і, є, ю, я, ї</i>).</p>

<p><i>читає</i> склади і слова з буквами <i>я, ю, є, ї</i> в різних позиціях (на початку слова, складу, після букв на позначення м'якості); <i>називає</i> букви приголосних звуків; <i>розпізнає</i> букви приголосних звуків в складах, словах; <i>читає</i> прямі склади типу «П Г», «Г П»;</p> <p><i>читає</i> слова з апострофом; правильно <i>читає</i> слова з ь; <i>читає</i> слова з буквами і буквосполученнями – <i>г, щ, дж, дз</i>; <i>виявляє</i> у процесі читання <i>розуміння</i> значення більшості слів, <i>звертає увагу</i> на незнайомі слова, запитує у дорослих їх значення.</p>	<p>Букви <i>я, ю, є, ї</i> на позначення двох звуків: [йа], [йу], [йе], [йї] та м'якості приголосних.</p> <p>Формування і розвиток навички читання букв, що позначають приголосні звуки (<i>б, в, г, ґ, д, ж, з, й, к, л, м, н, п, р, с, т, ф, х, ц, ч, ш, щ</i>).</p> <p>Читання прямого складу з орієнтацією на букву, що позначає голосний звук.</p> <p>Ознайомлення з апострофом (').</p> <p>Знак м'якшення (ь) у словах.</p> <p>Читання слів з буквами та буквосполученнями <i>г, щ, дж, дз</i>.</p>
<p style="text-align: center;"><u>Формувальний</u></p> <p><i>читає</i> склади із злиттям двох чи трьох приголосних; швидко <i>читає</i> вивчені склади та розпізнає їх у словах; швидко <i>читає</i> слова, не поділяючи їх на склади; виразно <i>читає</i> речення.</p>	<p style="text-align: center;"><u>етап</u></p> <p>Формування усвідомленого читання.</p> <p>Складове читання і читання цілими словами.</p> <p>Формування вміння читати речення.</p>
<p style="text-align: center;"><u>Основний</u></p> <p><i>читає</i> текст; <i>виділяє</i> в структурі тексту заголовки; <i>пояснює</i> зв'язок заголовка та ілюстрацій зі змістом твору (у прозорих випадках); <i>виявляє розуміння</i> фактичного змісту невеликих за обсягом і нескладних текстів: <i>пояснює</i>, яка подія відбулася, <i>називає</i> персонажів твору, <i>відповідає на запитання</i> за змістом прочитаного; <i>висловлює власне ставлення</i> до прочитаного: хороший/поганий вчинок, хто сподобався/ не сподобався в творі, які епізоди найбільше запам'яталися, вразили; <i>практично розрізняє</i> з опорою на найпростіші жанрові особливості тексти малих фольклорних форм, що опрацьовувалися під час навчання, а також літературних жанрів (казка, вірш, оповідання, уривки з повістей-казок), <i>правильно їх називає, визначає</i> емоційний настрій; <i>читає за ролями</i> діалоги з казок, оповідань, віршів; <i>експериментує з текстом</i> (змінює кінцівку, місце подій, імпровізує з репліками під час театралізації тощо); <i>використовує</i> доречно голос, міміку, жести (після попередньої підготовки); <i>має уявлення</i> про найважливіші</p>	<p style="text-align: center;"><u>етап</u></p> <p>Формування вміння читати тексти. Аналіз та інтерпретація змісту тексту.</p> <p>Знайомство із різними жанрами фольклорних і літературних творів.</p> <p>Сприйняття тексту.</p> <p>Творче читання.</p> <p>Ознайомлення з різними джерелами та видами інформації.</p>

<p>джерела інформації: дитячі книжки, журнали, енциклопедії, телебачення, бібліотека, Інтернет; <i>розрізняє</i> вербальну і візуальну інформації в тексті; <i>знаходить</i> за завданням учителя потрібну візуальну інформацію в дитячій книжці, енциклопедії, пояснює її зміст; <i>знаходить і називає</i> елементи дитячої книжки (прізвище автора, заголовок, ілюстрації), спираючись на них, <i>висловлює</i> здогад, про що може розповідатися в книжці (творі); <i>обирає книгу</i> для читання; пояснює власний вибір; пояснює необхідність дотримання правил збереження книжки та гігієни читання; <i>виявляє інтерес, позитивне ставлення</i> до книги, до читання різножанрових творів; <i>правильно називає</i> книжку (вір): спочатку прізвище автора, потім назву (заголовок); <i>розрізняє</i> дитячі книжки казок, оповідань, віршів у виданнях з чітко вираженим поліграфічним оформленням (ілюстраціями, заголовком, графічним представленням тексту); <i>пояснює необхідність</i> дотримання правил збереження книжки та гігієни читання; <i>виявляє інтерес, позитивне ставлення</i> до книжки, до читання різножанрових творів; <i>пояснює</i> свої читацькі вподобання (яким темам, жанрам надає переваги); <i>відповідає</i> на запитання, про що (про кого) любить читати; <i>називає</i> своїх улюблених літературних героїв.</p>	<p>Формування рефлексивного досвіду за змістом прочитаного. Виокремлення цікавої для себе інформації. Висловлення власних поглядів.</p> <p>Формування основ гігієни та культури читання.</p> <p>Ознайомлення з різними джерелами та видами інформації. Аналіз та інтерпретація тексту, медіа тексту. Збагачення естетичного та емоційно-чуттєвого досвіду. Оцінювання тексту. Ознайомлення з різними джерелами та видами інформації. Робота з дитячою книжкою. Орієнтовний зміст літературного матеріалу: <i>дитяча література в авторській жанрово-тематичній різноманітності</i>: – твори усної народної творчості (казки, лічилки, загадки, скоромовки, пісеньки та ін.); – доступні віку твори відомих письменників-класиків України та зарубіжжя на актуальні теми для дітей; – художня вітчизняна й зарубіжна література сучасних письменників (літературні казки, оповідання, вірші, уривки з повістей-казок, комікси); – науково-художні, науково-пізнавальні дитячі видання (енциклопедії);</p>
--	--

	– дитяча періодика; <i>теми дитячого читання:</i> про Батьківщину, сім'ю, живу й неживу природу, дітей, шкільне життя, дружбу, пригоди, відкриття, фантастика.
Змістова лінія «Пишемо. Взаємодіємо письмово»	
Підготовчий період	
<p>Здобувач освіти: <i>розуміє</i> значення письма для спілкування між людьми на відстані і в часі; <i>усвідомлює</i> роль уміння писати в житті людини і прагне опанувати письмо; <i>розрізняє</i> види письма: друковане, рукописне, малюнкове; <i>приймає свідомо</i> правильну позу перед початком письма; <i>правильно</i> тримає ручку (олівець); <i>розташовує</i> зошит на парті відповідно до вимог письма правою чи лівою рукою; <i>орієнтується</i> на сторінці в графічній сітці зошита; <i>знаходить і показує</i> всі лінії графічної сітки зошита: робочий рядок (верхню і нижню рядкові лінії), міжрядкову, похилу; початок, середину, кінець рядка; <i>правильно проводить лінії:</i> прямі - вертикальні, горизонтальні, похилі (ліворуч, праворуч); ламані, хвилясті, петельні; <i>правильно пише елементи букв:</i> прямі з верхнім і нижнім заокругленням, верхні та нижні петлі, овали, півовали та ін.</p>	<p>Уявлення про значимість письма.</p> <p>Переваги письма перед іншими засобами передачі інформації. Формування знань про види письма.</p> <p>Основні вимоги, яких необхідно дотримуватися під час письма.</p> <p>Орієнтація на сторінці зошита. Графічна сітка зошита.</p> <p>Формування і розвиток навички письма елементів букв.</p>
Основний період	
<p>Здобувач освіти: <i>називає і пише</i> малі й великі рукописні букви українського алфавіту, затвердженої форми з однаковим нахилом, висотою, шириною, дотримуючись графічних, технічних, гігієнічних вимог; <i>розрізняє</i> друковані і рукописні літери;</p> <p><i>правильно поєднує</i> рукописні букви; <i>списує</i> рукописними буквами друковані літери, склади, слова, речення з 3-4 слів; <i>каліграфічно пише під диктовку</i> літери, склади, слова, речення з 3-4 слів; <i>вживає</i> у писемному мовленні такі розділові знаки: крапку, кому, знаки оклику і питання.</p>	<p>Формування і розвиток навички письма малих і великих рукописних букв за групами: (і, ї, у, й, ш; ц, щ, у; г, п, т, р; н, ч, к; л, м, г; я, ь, о, а, ю, б, ф; с, е, е, х, ж; в, д, з; І, Ї; И, Й, Ш, Ц, Щ, Ч; У, Н, К; Л, М, А, Г; Г, П, Т; Я, О, Ю, Ф; С, Є, Х, Ж, З, Е; Р, В, Б, Д.</p> <p>Поєднання рукописних букв. Списування.</p> <p>Письмо під диктування.</p> <p>Спостереження за розділовими знаками.</p>
Корекційний період	
<p>Здобувач освіти: <i>добирає й записує</i> назву малюнка, заголовок до тексту (з допомогою вчителя);</p>	<p>Створення власних письмових висловлень.</p>

<p><i>складає й записує</i> речення за ілюстрацією, життєвою ситуацією (самостійно та з допомогою вчителя); <i>дотримується</i> культури оформлення письмових робіт; <i>перевіряє</i> написане; <i>виявляє і виправляє</i> недоліки письма (графічні, орфографічні, пунктуаційні) самостійно чи з допомогою вчителя.</p>	
<p>Змістова лінія «Досліджуємо медіа»</p>	
<p>Здобувач освіти: <i>сприймає</i> прості медіапродукти (світлини, комікси, дитячі журнали тощо); <i>бере участь</i> в обговоренні змісту і форми медіапродуктів; <i>висловлює</i> свої думки і почуття з приводу простих медіа текстів; <i>створює афіші</i>.</p>	<p>Елементарний аналіз медіатекстів. Формування основ критичного оцінювання медіатекстів. Формування вміння використовувати знання про різні види медіа для рішення тих чи інших проблем, спілкування та створення власних медіатекстів.</p>
<p>Змістова лінія «Досліджуємо мовні явища»</p>	
<p>Здобувач освіти: <i>розрізняє</i> голосні і приголосні звуки за звучанням та способом вимовляння; <i>правильно вимовляє</i> тверді й м'які, дзвінки й глухі приголосні звуки; <i>відтворює</i> ланцюжок звуків у почутому слові (без явищ асиміляції); <i>пояснює</i> зміну значення слова в результаті заміни одного зі звуків; <i>позначає</i> мовні звуки буквами на письмі; <i>правильно записує</i> слова, вимова й написання яких збігаються; <i>правильно записує</i> імена людей, назви міст, сіл, річок, клички тварин з великої букви; <i>правильно позначає</i> на письмі м'якість приголосних звуків; <i>відтворює</i> алфавітні назви букв; <i>пояснює</i> співвідношення між звуками і буквами у складі, слові; <i>поділяє на склади</i> слова під час переносу їх частин в інший рядок; <i>розрізняє</i> наголошений і ненаголошені склади в слові; <i>правильно наголошує</i> загальноновживані слова; <i>пояснює</i> залежність (в окремих випадках) значення слова від зміни наголосу в ньому; <i>співвідносить</i> слово і зображення відповідного предмета, дії, ознаки, числа; <i>розрізняє</i> близькі й протилежні за значенням слова;</p>	<p>Дослідження мовних звуків, правильна їх вимова.</p> <p>Написання великої літери в найуживаніших випадках.</p> <p>Позначення звуків буквами.</p> <p>Вправлення у поділі слів на склади.</p>

<p><i>розпізнає</i> слова, які мають кілька значень; <i>доповнює</i> тематичні групи слів; <i>встановлює відповідність</i> між родовою і видовими назвами; <i>упізнає і розрізняє</i> слова – назви предметів, ознак, дій, чисел, службові слова; <i>ставить</i> до слів питання <i>хто? що? який? яка? яке? які? що робить? що роблять? скільки?</i>; <i>розпізнає</i> речення за графічними орієнтирами (велика буква на початку, розділовий знак у кінці); <i>визначає</i> кількість слів у реченні, яке складається з 1-4 слів; <i>інтонаційно правильно вимовляє</i> (читає) розповідні, питальні, спонукальні й окличні речення і відповідно <i>оформлює</i> їх на письмі (використовує відповідні розділові знаки); <i>дотримується</i> правила вживання великої літери на початку речення; <i>доповнює</i> речення 1-2 словами за змістом; <i>складає</i> речення за малюнком, з поданих слів, на задану тему; <i>має уявлення</i> про текст (практично відрізняє його від речення); <i>добирає</i> заголовок до тексту; <i>визначає</i> кількість речень у тексті (з 2-4 речень), <i>виявляє</i> їх межі за графічними орієнтирами; <i>виконує</i> мовні завдання фонетико-графічного, лексичного, граматичного характеру згідно з програмою.</p>	<p>Дослідження ролі наголосу в словах.</p> <p>Спостереження за лексичним значенням слів.</p> <p>Ознайомлення зі словами – назвами предметів, ознак, дій, чисел, службовими словами.</p> <p>Дослідження і конструювання речень.</p> <p>Дослідження тексту.</p> <p>Виконання різного роду письмових завдань.</p>
--	--

2 клас

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	Зміст навчання
Змістова лінія «Взаємодіємо усно»	
<p>Здобувач освіти: з увагою <i>сприймає</i> усні репліки співрозмовника, <i>перепитує, доречно реагує</i> на них; <i>виконує</i> сприйняті на слух інструкції щодо виконання поставлених учителем навчальних завдань; <i>сприймає</i> монологічне висловлення й <i>використовує</i> усну інформацію з конкретною метою; <i>відповідає на запитання</i> за змістом прослуханого і <i>ставить</i> запитання до усного повідомлення; <i>відтворює</i> основний зміст усного повідомлення; <i>передає інформацію в малюнках, схемах із допомогою вчителя/ вчительки;</i></p>	<p>Сприймання й оцінювання усної інформації.</p> <p>Відтворення інформації.</p>

<p><i>вибирає</i> інформацію з почутого і <i>пояснює</i>, чому вона зацікавила, <i>обговорює</i> її з іншими; <i>висловлює</i> своє ставлення до почутого: до подій, персонажів тексту; <i>розповідає</i> про власні почуття, які викликав прослуханий текст; <i>пояснює</i>, чому щось подобається, а щось ні; <i>бере участь</i> у розігруванні діалогів за змістом малих фольклорних форм, казок, віршів, <i>використовує</i> доречно силу голосу, темп мовлення, міміку, жести, рухи; <i>вступає</i> в діалог, <i>підтримує</i> й <i>ініціює</i> діалог на добре відому тему та на теми, які викликають зацікавлення; <i>користується</i> формулами мовленнєвого етикету (ввічливими словами); <i>дотримується</i> правил спілкування; <i>використовує</i> відповідно до ситуації спілкування несловесні засоби (жести, міміка тощо); <i>регулює</i> дихання, силу голосу і темп мовлення у процесі спілкування; <i>усно переказує</i> текст із опорою на допоміжні матеріали (ілюстрація, план, опорні слова, словосполучення); <i>створює</i> власне висловлення за ілюстраціями; <i>розповідає</i> про свої спостереження, враження, події з власного життя; <i>впевнено висловлює</i> свої думки.</p>	<p>Аналіз та інтерпретація (розкриття змісту) почутого.</p> <p>Оцінювання усної інформації. Висловлення та захист власних поглядів. Регулювання власного емоційного стану.</p> <p>Практичне оволодіння діалогічною формою мовлення, етикетними нормами культури спілкування.</p> <p>Використання словесних і несловесних засобів під час представлення своїх думок. Практичне оволодіння діалогічною формою мовлення, етикетними нормами культури спілкування. Перетворення текстової інформації. Створення усних монологічних висловлювань. Збагачення естетичного та емоційно-чуттєвого досвіду. Висловлення та захист власних поглядів.</p>
<p>Змістова лінія «Читаємо»</p>	
<p>Здобувач освіти: <i>читає вголос</i> правильно, свідомо, плавно, цілими словами нескладні за змістом і формою тексти; <i>виявляє початкові уміння</i> читати мовчки; <i>пояснює</i> значення більшості слів, ужитих у прямому та переносному значеннях; <i>знаходить у тексті</i> незнайомі слова, з'ясовує їх значення, користуючись виносками, тлумачним словником, а також через контекст (з допомогою вчителя); <i>правильно інтонує</i> прості речення будь-якого виду; <i>користується</i> найпростішими прийомами регулювання темпу читання, сили голосу, дихання залежно від змісту тексту (самостійно та за завданням учителя); <i>самостійно читає, практично розрізняє</i> з опорою на найпростіші жанрові особливості</p>	<p>Формування і розвиток навички читання. Розвиток уміння працювати з різними джерелами інформації. Оцінювання тексту. Перетворення інформації. Знайомство із різними жанрами фольклорних і літературних творів. Ознайомлення з різними джерелами та видами інформації. Практичне використання різних джерел інформації.</p> <p>Сприйняття, оцінювання, аналіз та інтерпретація тексту. Висловлення й захист власних поглядів. Прогнозування змісту художнього й нехудожнього текстів.</p>

тексти малих фольклорних форм, що опрацьовувалися під час навчання, а також літературних жанрів (казка, вірш, оповідання, уривки з повістей-казок), *правильно їх називає, визначає* емоційний настрій; *самостійно читає та розрізняє* нехудожні тексти за відсутністю у їх змісті діалогів, яскравих образних висловів, наявністю наукових понять, фактів, історичних дат, передачі інформації;

виділяє в структурі художнього і нехудожнього текстів заголовки, ілюстрації, схеми, таблиці, *використовує їх* для прогнозування орієнтовного змісту тексту та кращого його розуміння;

виявляє розуміння фактичного змісту тексту та основних думок (з допомогою вчителя) художніх і нехудожніх текстів: *пояснює, які, де, коли відбулися події; визначає, правильно називає* персонажів художнього твору, *виділяє* серед них головного;

перераховує цікаві факти, важливі ідеї в інформаційному тексті;

встановлює зв'язки між подіями, дійовими особами;

ставить запитання за фактичним змістом прочитаного з метою уточнення свого розуміння;

розпізнає, називає в тексті яскраві, образні слова, вислови, пояснює їх роль у творі (з допомогою вчителя);

передає зміст (детально або вибірково) твору чи окремих епізодів з дотриманням логіки викладу, а також з урахуванням структурних елементів тексту: зачину, основної частини, кінцівки;

пояснює вчинки персонажів у творі, висловлює щодо них найпростіші оцінні судження; *обґрунтовує* свої висновки (з допомогою вчителя);

розповідає про свої загальні враження, почуття від прочитаного, (що саме сподобалося / не сподобалося, що було цікаво / нецікаво, що нового дізнався / дізналась), *підтверджує* свої думки фактами з тексту; *пов'язує* зміст прочитаного зі своїми знаннями, попереднім читацьким, а також власним життєвим емоційно-чуттєвим досвідом;

передає власне ставлення до подій, вчинків персонажів через ілюстрування, декламацію, рольові ігри, інсценізацію твору чи окремих

Аналіз засобів художньої виразності.

Сприймання і практичне розрізнення текстів різних видів.

Творча діяльність за змістом прочитаного. Сприймання й оцінювання інформації.

Висловлення та захист власних поглядів. Використання словесних і несловесних засобів під час представлення своїх думок.

Регулювання власного емоційного стану. Творча діяльність за змістом прочитаного.

його епізодів (з використанням вербальних і невербальних засобів художньої виразності); *імпровізує* з репліками, відтворюючи діалоги з казок, віршів, оповідань; *бере участь* у колективному обговоренні прочитаного: *зацікавлено й уважно слухає* співрозмовників, *толерантно ставиться* до їхніх думок, *пояснює* своє розуміння дискусійних питань; *знає і називає* найважливіші інформаційні ресурси: бібліотека, Інтернет, телебачення, дитячі газети, журнали, книжки, довідкові видання; *знаходить* у нехудожніх і навчальних текстах відповіді на запитання, поставлені вчителем; *здійснює пошук* потрібної інформації у дитячих довідкових виданнях; *виявляє* в тексті і *пояснює* зміст графічної інформації (таблиця, схема, емотикони тощо); *аналізує* одержану інформацію, звертається до дорослих (коли є сумнів) за підтвердженням її правдивості, достовірності; *застосовує* одержану інформацію в навчальній діяльності та практичному досвіді; *перетворює* вербальну інформацію із суцільного тексту у візуальну (малюнок, кадри до мультфільму, таблиця тощо); *розпочинає ознайомлення* з новою дитячою книжкою з розглядання її структурних елементів: обкладинки, титульного аркуша, ілюстрацій, змісту (переліку)творів, *правильно їх називає*; *передбачає* орієнтовний зміст твору, дитячої книжки за вказаними елементами; *розрізняє* дитячі книжки за типом видання: книжка-вір, книжка-збірка, енциклопедія, дитячий журнал, словник; *добирає* для читання дитячі книжки на відповідну тему: казки про тварин, пригоди, фантастика та ін.; *визначає* мету свого читання (для проведення цікавого дозвілля, знаходження потрібної інформації та ін.), *обирає, читає* відповідні книжки, *пояснює* свій вибір; *перечитує* книжки, окремі їх епізоди для кращого розуміння змісту та вдосконалення навички читання; *має уявлення* про жанри й теми дитячого читання; *називає* твори, дитячі книжки, що сподобалися, *розповідає*, які епізоди справили найбільше враження;

Перетворення інформації.

Розвиток читацької самостійності.

Розвиток читацької самостійності й активності.

Розширення читацького кругозору.
Формування літературної картини світу.
Висловлення та захист власних поглядів.
Прогнозування змісту художнього та нехудожнього тексту.
Формування рефлексивного досвіду за змістом прочитаного.

Аналіз та інтерпретація змісту текстів.

Формування рефлексивного досвіду за змістом прочитаного.
Робота з різними джерелами і видами інформації.
Робота з дитячою книжкою

<p><i>називає</i> кілька прізвищ авторів прочитаних творів.</p>	<p>Орієнтовний зміст літературного матеріалу: <i>дитяча література в авторській жанрово-тематичній різноманітності:</i> – твори усної народної творчості, дитячий фольклор; – твори відомих письменників-класиків України та зарубіжжя на актуальні теми для дітей; – художня вітчизняна і зарубіжна література сучасних письменників: казки, легенди, оповідання, вірші, п'єси, повісті-казки, комікси; – науково-пізнавальна література для дітей: книжки, енциклопедії, довідники; – дитяча періодика; теми дитячого читання: про Батьківщину, сім'ю, на героїко-патріотичну тематику, про живу й неживу природу, дітей, дружбу, шкільне життя, пригоди, фантастика, дитячі детективи, історії винаходів, відкриттів, сучасні технології та ін.</p>
<p>Змістова лінія «Пишемо. Взаємодіємо письмово»</p>	
<p>Здобувач освіти: <i>пише</i> правильно, розбірливо, охайно, з однаковим нахилом букв; <i>дотримується</i> свідомо гігієнічних правил письма; <i>дотримується</i> культури оформлення письмових робіт: <i>розташовує</i> самостійно заголовки у рядку, <i>дотримується</i> поля, правого і лівого краю сторінки, абзаців, <i>робить</i> акуратні виправлення; <i>розташовує</i> слова й віршові строфи в колонку; <i>записує</i> слова в таблицю; <i>обмінюється</i> елементарними письмовими повідомленнями (записка, лист, вітальна листівка та ін.); <i>обирає</i> для написання повідомлення відповідне оформлення (шрифт, розмір, колір тощо); <i>відновлює</i> деформований текст з 3-4 речень; <i>створює і записує</i> коротке зв'язне висловлення на добре відому та цікаву тему; <i>перевіряє</i> (з допомогою вчителя), чи грамотно написаний власний текст; <i>виправляє</i> орфографічні й пунктуаційні помилки на вивчені правила (самостійно і з допомогою вчителя);</p>	<p>Формування і розвиток навички письма.</p> <p>Створення власних письмових висловлень.</p>

<p><i>удосконалює</i> текст із часто повторюваними словами шляхом заміни їх синонімами та займенниками (без уживання термінів)</p>	<p>Перевірка й редагування текстів</p>
<p>Змістова лінія «Досліджуємо медіа»</p>	
<p>Здобувач освіти: <i>сприймає</i> прості медіапродукти; <i>обговорює</i> зміст і форму простих медіатекстів, <i>розповідає</i>, про що в них ідеться; <i>визначає</i>, кому і для чого призначений медіатекст; <i>пояснює</i> зміст вербальної і невербальної інформації в медіапродуктах; <i>висловлює</i> свої враження від змісту і форми медіапродукту; <i>створює</i> прості медіапродукти (листівка, sms-повідомлення, фото, колаж, комікс тощо) з допомогою інших</p>	<p>Робота з медіа продукцією.</p>
<p>Змістова лінія «Досліджуємо мовні явища»</p>	
<p>Здобувач освіти: <i>усвідомлює</i> значимість мови як засобу людського спілкування; <i>розуміє</i> роль української мови як державної мови України; <i>застосовує</i> в процесі спілкування слова ввічливості; <i>правильно читає</i> (напам'ять або із запису) український алфавіт; <i>розташовує</i> 5-6 слів за алфавітом з орієнтацією на першу літеру; <i>користується</i> алфавітом у роботі з навчальними словниками; <i>розрізняє</i> звуки і букви; <i>називає</i> голосні і приголосні звуки; <i>розрізняє</i> дзвінки та глухі, тверді та м'які приголосні звуки; <i>уміє позначати</i> звуки буквами;</p> <p><i>експериментує</i> зі словами: змінює, додає, вилучає один звук (букву), склад в словах так, щоб вийшло інше слово; <i>правильно вимовляє</i> слова з дзвінками приголосними звуками в кінці слова і складу перед глухим; <i>правильно</i> наголошує загальноживані слова та <i>уміє</i> ставити наголос у них; <i>експериментує</i> з наголосом: <i>порівнює і пояснює</i> значення слів, які відрізняються лише наголосом;</p>	<p>Формування поняття про мову як найважливіший засіб людського спілкування. Усвідомлення значення української мови як державної. Дослідження культури усного та писемного мовлення. Користування алфавітом.</p> <p>Дослідження звуко-буквеного складу слів, правильна їх вимова і написання.</p> <p>Вправління у визначені наголосу в словах.</p>

<p><i>знає</i> такі основні правила орфографії: велика буква на початку речення, в іменах людей, кличках тварин, географічних назвах; позначення м'якості приголосних, правопис слів з апострофом; подовження приголосних звуків; написання букв, що позначають два звуки; перенос слів (з рядка в рядок складами, зі збігом приголосних, з літерами <i>ь, й</i>, буквосполученнями <i>дж, дз, йо, ьо</i>, апострофом, подовженими приголосними; <i>уміє</i> записувати слова під диктування; <i>правильно</i> записує найуживаніші словникові слова; <i>має</i> уявлення про слово як одиницю мови і мовлення; <i>уміє</i> користуватися тлумачним словником; <i>розпізнає</i> слова, близькі і протилежні за значенням; <i>розрізняє</i> пряме й переносне значення слів; <i>намагається пояснювати</i> різні значення багатозначних слів; <i>розрізняє</i> слова, що називають предмети, ознаки, дії; <i>добирає</i> самостійно 4-6 слів, які відповідають на питання <i>хто? що? який? яка? яке? які? що робить? що роблять?</i> <i>розрізняє</i> слова, які відповідають на питання <i>хто? і що?</i>; <i>правильно вживає</i> велику / малу літеру у власних / загальних назвах; <i>змінює</i> іменники за числами (один – багато); <i>впізнає</i> слова, які відповідають на питання <i>який? яка? яке? які?</i>, окремо та в реченнях, у тексті; <i>утворює</i> словосполучення іменників з прикметниками; <i>добирає</i> до відомого предмета відповідні ознаки; <i>впізнає</i> слова-назви дій, <i>ставить</i> до них питання; <i>добирає</i> влучно дієслова для висловлення власних думок; <i>упізнає</i> в реченні прийменники; <i>пише</i> їх окремо від інших слів; <i>пов'язує</i> між собою слова за допомогою прийменників; <i>пояснює</i> роль речень у мовленні; <i>досліджує, аналізує</i> зміст речень у прочитаних творах та головних і другорядних слів (членів речення); <i>поширює</i> речення словами;</p>	<p>Засвоєння основних правил правопису слів.</p> <p>Письмо слів під диктування. Знає правопис найуживаніших слів, які потрібно запам'ятати. Практичне користування орфографічним словником.</p> <p>Практичне користування тлумачним словником.</p> <p>Дослідження лексичного значення слова. Використання лексичного багатства української мови у власному мовленні.</p> <p>Спостереження за словами, які служать для назви предметів, ознак, дій. Дослідження ролі іменників у мовленні і використання їх у власних висловленнях.</p> <p>Дослідження виражальних можливостей прикметників, використання їх з метою увиразнення мовлення.</p> <p>Спостереження за роллю дієслів у мовленні і застосування їх у власних висловленнях.</p> <p>Дослідження значення в мовленні прийменників і використання їх для зв'язку слів у реченні.</p> <p>Дослідження і конструювання речень. Спостереження за вживанням слів у них.</p> <p>Поширення речень.</p> <p>Спостереження за видами речень.</p>
---	--

<p><i>розрізняє</i> різні види речень для досягнення мети спілкування; <i>правильно відтворює</i> інтонацію розповідних, питальних і спонукальних, окличних та неокличних речень; <i>використовує</i> відповідні розділові знаки в кінці речень під час письма; <i>складає</i> речення за малюнком, на задану тему; <i>розпізнає</i> текст за основними ознаками; <i>розрізняє</i> текст-розповідь і текст-опис та <i>пояснює</i> їх призначення; <i>добирає</i> заголовок до тексту; <i>визначає</i> в тексті зачин, основну частину, кінцівку; <i>пояснює</i> роль виражальних засобів у тексті; <i>складає і записує</i> невеликий текст (3-4 речення) за ілюстрацією, серією малюнків, про події з власного життя; <i>дотримується</i> абзаців у процесі записування текстів; <i>перевіряє і вдосконалює</i> власні тексти, усуваючи лексичні повтори.</p>	<p>Інтонаційно правильне читання розповідних, питальних і спонукальних, окличних та неокличних речень.</p> <p>Спостереження за ознаками тексту.</p> <p>Дослідження текстів.</p> <p>Складання текстів.</p> <p>Удосконалення текстів.</p>
---	---